

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ НА ОТРИМАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙНИ

Програма та методика
Всеукраїнського соціологічного дослідження

Київ — 2024

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

Забезпечення прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни

Програма та методика Всеукраїнського соціологічного дослідження

Київ — 2024

УДК 027.625(477):001

З-12

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко.
Укладачі: О. Б. Петренко, Є. Ю. Лідерман.
Літературний редактор О. А. Кадькаленко.

Забезпечення прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни : Progr. та методика Всеукраїнського соціологічного дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. Б. Петренко, Є. Ю. Лідерман ; ред. О. А. Кадькаленко. — Київ : НБУ для дітей, 2024. — 12 с.

Програму та методику розроблено з метою дослідити, як матеріально-технічний стан, ресурси та функціонування бібліотек для дітей України в умовах війни сприяють забезпеченню прав дитини на отримання бібліотечних послуг.

I. ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Права дитини в усьому світі визнані як фундаментальні та невід’ємні. Конвенція ООН з прав дитини є основним правовим документом, в якому права дитини розглядаються на рівні міжнародного права, що визначає права дітей на освіту, користування досягненнями культури, правом на відпочинок, дозвілля і надання інших послуг дітям державами-членами ООН. Віроломне збройне вторгнення росії на українські території грубо порушило усі визнані міжнародною спільнотою права дітей в Україні, серед яких і право на отримання бібліотечних послуг. Адже збройне вторгнення країни-агресора внесло корективи в роботу бібліотек для дітей із надання бібліотечних послуг. Зокрема, частина книгозбірень не працювала і досі не працює через руйнацію будівель, ведення бойових дій у безпосередній близькості від населених пунктів або частими ворожими ракетними чи бомбовими ударами по них. Ще частина бібліотек не надавала послуги, оскільки весь персонал перебував на простой або ж у відпустках без збереження заробітної плати.

Реалії роботи бібліотек для дітей країни в умовах війни вивчалися Національною бібліотекою України для дітей у 2023 році під час моніторингу «Стан спеціалізованих бібліотек України для дітей у період російсько-української війни 2022-2023 років». Тож питання захисту прав дітей на отримання бібліотечних послуг постійно перебувають у фокусі уваги Національної бібліотеки України для дітей.

Зберігаючи та забезпечуючи права дитини на користування досягненнями культури, відпочинок і дозвілля, отримання бібліотечних послуг, спеціалізовані бібліотеки для дітей створюють основу для сталого, гармонійного і процвітаючого майбутнього країни. Як бібліотеки для дітей в умовах війни сприяють забезпеченню прав дитини на отримання бібліотечних послуг, досягнень світової культури шляхом надання можливості користування бібліотечними фондами дозволить виявити Всеукраїнське соціологічне дослідження «Забезпечення прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни», яке Національна бібліотека України для дітей проведитиме у 2024 році.

II. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета – вивчення стану діяльності бібліотек України для дітей із забезпечення прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни.

Завдання – дослідити вплив збройної російської агресії на функціонування мережі бібліотек для дітей та забезпечення прав дитини на отримання бібліотечних послуг.

III. ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт – діяльність бібліотек для дітей в умовах війни.

Предмет – права дитини з отримання бібліотечних послуг.

IV. УЧАСНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Організатор дослідження – Національна бібліотека України для дітей:

- розробка програми і методики;
- організація проведення дослідження;
- узагальнення отриманих даних;
- видання аналітичної довідки.

Співорганізатори – обласні бібліотеки для дітей:

- роз'яснення методики дослідження базовим бібліотекам для дітей області;
- забезпечення своєчасного заповнення таблиць бібліотеками для дітей області.

Бази дослідження: обласні, районні, міські, селищні, сільські бібліотеки для дітей, що функціонують на підконтрольних Україні територіях.

Бібліотекарі-учасники дослідження:

- проводять анкетування користувачів-дітей;
- заповнюють опитувальник бібліотекаря.

V. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження.

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань використовуються наступні методи:

- **соціологічні:** анкетування – анкетне опитування користувачів-учнів 5-9 класів («Анкета користувача», додаток № 1), анкетне опитування бібліотекаря («Анкета бібліотекаря», додаток № 2);
- **статистичні:** аналіз статистичної звітності бібліотек для дітей.

Інструментарій.

1. Дослідження проводиться в онлайн-форматі. Для реалізації дослідницьких процедур розроблені відповідні Google-форми.

2. Онлайн-анкети для заповнення респондентами розміщені на Google-диску в персональних папках областей разом із таблицями, в яких зберігаються відповіді на заповнені анкети. У кожній обласній бібліотеці для дітей визначається відповідальний за дослідження фахівець, на електронну адресу якого надсилається посилання з доступом до папки області на Google-диску. Доступ до таблиць із результатами анкетування мають також визначені фахівці НБУ для дітей.

3. Особи, призначені контролювати процес проведення дослідження на місцях, відповідають за повне та своєчасне заповнення анкет респондентами. Для відкриття доступу до таблиць на Google-диску відповідальна особа надсилає заздалегідь визначену нею електронну адресу Google-акаунту фахівцям НБУ для дітей на e-mail науково-дослідного відділу (nauknbu@gmail.com). На надіслану електронну адресу будуть також відправлені посилання на «Анкету користувача» та «Анкету бібліотекаря». Ці документи відповідальні за проведення дослідження фахівці мають розіслати на електронні адреси обраних бібліотек для дітей – баз дослідження – для подальшого заповнення користувачами та бібліотекарями.

4. Для репрезентативності вибірки дослідження у кожній базовій області потрібно провести анкетування користувачів («Анкета користувача») у кількості 50 респондентів на область (по 10 анкет з обласної та однієї міської, районної, селищної, сільської бібліотек для дітей). Якщо в області немає сільських бібліотек для дітей, можна взяти в роботу 2 селищні.

5. Учасники дослідження – бібліотечні фахівці – достовірно заповнюють онлайн-анкету відповідно до виду бібліотеки («Анкета бібліотекаря»). Заповнення проводиться одним бібліотечним фахівцем із кожної обласної, міської, районної, селищної, сільської бібліотеки для дітей у всіх областях

проведення дослідження. Узагальнення даних анкетування респондентів на державному рівні здійснює НБУ для дітей.

VI. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження планується провести протягом 2024 року в чотири етапи.

I етап. Розробка програми та методики дослідження (НБУ для дітей – березень 2024р.).

II етап. Створення е-анкет (Google-форма); збір контактних даних відповідальних фахівців від ОБД; надання доступу до папок з дослідженням на Google-диску. Інформаційне повідомлення обласним бібліотекам для дітей щодо умов проведення соціологічного дослідження (НБУ для дітей – квітень 2024 р.).

III етап. Онлайн-анкетування респондентів базових бібліотек для дітей (обласні, районні, міські, селищні, сільські – квітень-травень 2024 р.).

IV етап. Узагальнення отриманих даних відповідно до методики дослідження. Видання аналітичної довідки (НБУ для дітей – серпень 2024 р.).

АНКЕТА БІБЛІОТЕКАРЯ

Шановні колеги!

Національна бібліотека України для дітей у рамках проведення Всеукраїнського соціологічного дослідження «Забезпечення бібліотеками України для дітей прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни» запрошує відповісти на наступні запитання.

1. Область _____
2. Бібліотека для дітей, в якій відбувається опитування:
обласна міська районна селищна сільська
3. Чи завжди бібліотека доступна для користувачів 40 годин на тиждень?
так ні*

*Якщо «ні», вкажіть причини (за роками):

Причина	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.04.2024 р.
Персонал бібліотеки знаходився(-ться) у режимі тимчасового простою		
Персонал працював(-є) не на повну ставку		
Персонал знаходився(-ться) у відпусті без збереження заробітної плати		
Інші причини (які саме)		

4. Чи є бібліотека безпечним місцем для дітей?
так ні*

*Якщо «ні», вкажіть причини (за роками):

Причина	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.04.2024 р.
У бібліотеці відсутнє укриття		
Часті повітряні тривоги		
Бібліотека знаходилася(-ться) у прифронтовій зоні		
Бібліотека була(є) частково пошкоджена		

Причина	Станом на 01.01.2023 р.	Станом на 01.04.2024 р.
...		
Бібліотека була(є) повністю зруйнована		
У бібліотеці відсутні умови для перебування дітей з інвалідністю		
Інша причина (яка саме)		

5. Які електронні інформаційні ресурси пропонує бібліотека користувачам-дітям? (розпишіть)

-----

6. Чи оновлювався бібліотечний фонд бібліотеки за роки війни?

так* ні

*Якщо «так», то вкажіть кількість нових надходжень

у 2022 р. _____,

у 2023 р. _____

7. Чи надається користувачам у бібліотеці доступ до інтернету?

так ні*

*Якщо «ні», то вкажіть причини:

-----

8. Які читацькі об'єднання діють у бібліотеці?

-----

9. Які інклюзивні послуги для дітей з інвалідністю надає бібліотека?

---

10. В якому форматі здебільшого проводяться масові заходи з користувачами-дітьми?

онлайн

офлайн

у змішаному форматі

11. Як за роки війни змінилася кількість отримувачів бібліотечних послуг?

Кількість користувачів за ЄРК:

збільшилася зменшилася залишилася стабільною ,

з них вкажіть кількість користувачів ВПО станом

на 01.01.2023 р. _____ ,

01.01.2024 р. _____

12. Як змінилася відвідуваність бібліотеки під впливом війни?

збільшилася зменшилася залишилася стабільною

Дякуємо за відповіді!

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА

Дорогий друже!

Запрошуємо тебе взяти участь у Всеукраїнському соціологічному дослідженні «Забезпечення бібліотеками України для дітей прав дитини на отримання бібліотечних послуг в умовах війни», яке проводить Національна бібліотека України для дітей, і відповісти на запитання.

Необхідне відміть.

1. Чи маєш ти можливість безперешкодно відвідувати бібліотеку?
так*   ні**

*Якщо «так», то
як часто ти її відвідуєш:

- кілька разів на місяць
раз на місяць
менше одного разу на місяць
інше (напиши)_____

**Якщо «ні», то
з якої причини:

- часті повітряні тривоги
відсутність укриття у бібліотеці
або поруч
порушення транспортного
сполучення
батьки забороняють
інше (напиши)_____

2. Чи призупиняла роботу бібліотека для дітей, яку ти відвідуєш,
в останні два роки?
так   ні

3. Як задовольняє робота бібліотеки твої інформаційні, читацькі, куль-
турні потреби?
повністю   частково   не задовольняє

4. Чи відбувається діалог між тобою і бібліотекою за допомогою про-
грам-месенджерів, якщо ти не маєш можливості її відвідувати?
так*   ні

*Якщо «так», то яких:

- Facebook Messenger WhatsApp
Viber Telegram Signal Skype інший варіант

---

5. Які послуги пропонуються тобі у бібліотеці?

заняття з розвитку медіаграмотності

вивчення мов

участь у різних читацьких об'єднаннях

масових заходах

інші (напиши)_____

6. Яку книжку за останній час ти прочитав(ла) ? (напиши)

-----

7. На твою думку, чи призвело російське збройне вторгнення в Україну до порушення твоїх прав, у тому числі і на отримання якісних бібліотечних послуг? По можливості прокоментуй свою відповідь.

так   ні

Твій коментар (чому?)

-----

8. Вкажи свій вік_____

і стать: хлопчик

дівчинка

9. Бібліотека для дітей, у якій відбулося опитування:

обласна міська районна селищна сільська

Дякуємо за відповіді!

**Забезпечення прав дитини
на отримання бібліотечних послуг в умовах війни**

Програма та методика
Всеукраїнського соціологічного дослідження

Відповідальна за випуск А. І. Гордієнко.
Укладачі: Є. Ю. Лідерман, О. Б. Петренко.
Літературний редактор О. А. Кадькаленко.
Комп'ютерна верстка Р. Ю. Полевічок.
Підписано до друку 26.03.2024 р.
Зам. № 6

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел./факс.: 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

Національна бібліотека України для дітей
вул. Януша Корчака (Баумана), 60,
м. Київ, 03190
Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua

НАЦІОНАЛЬНА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ для дітей